

Pensions at a Glance 2009: Retirement-Income Systems in OECD Countries

Summary in Danish

Pensioner kort fortalt: Pensionssystemer i OECD-lande

Sammendrag på dansk

Krisen og pensionspolitik

Tallene i overskrifterne er skræmmende. På grund af finanskrisen mistede private pensionsfonde 23% af deres investerings værdi i løbet af 2008, eller omkring 5,4 tusinde milliarder USD i OECD. Tværs over OECD forventes det økonomiske udbytte at falde med 4,3% i 2009 og væksten forventes ikke at vende tilbage før 2011. Arbejdsløsheden forventes at stige fra 5,6% af arbejdskraften i 2007 til 9,9% i 2010. Hvad der startede som en finansiel krise er blevet til en økonomisk og social krise.

Private pensionsordninger står over for de mest øjeblikkelige og synlige problemer fra faldet i aktiekurser og ejendomspriser. Indflydelsen er øjensynlig størst, hvor private pensioner allerede spiller en vigtig rolle i udbetaling af folkepension, såsom i Australien, Holland og USA. Men intet land og intet pensionssystem er immun over for krisen. Offentlige pensionssystemer vil også støde på finansielle vanskeligheder,

efterhånden som indtægter fra bidrag bliver mindre og udgifter til ydelser bliver større i kølvandet på højere arbejdsløshed og lavere indtjeninger.

Mange mennesker har mistet et substantielt beløb af deres pensionsopsparinger i pensionsplaner og andre aktiver. Situationen er særlig traumatisk for ældre arbejdere. Det er ikke kun meget sværere for dem at finde et nyt job, hvis de er blevet arbejdsløse, men de har også meget kortere tid til at vente på, at deres opsparinger stiger i værdi, før de går af på pension. Indkomst fra opsparinger, inklusiv private pensioner, udgør i gennemsnit en fjerdedel af pensionisters indkomst i OECD-lande. I syv af dem tegner denne indkomst sig for over 40%.

Vil disse tab føre til en genopståen af fattigdom blandt pensionister? Mange OECD-lande har programmer, der fungerer som "automatiske stabilisatorer" ved at afbøde investeringstabets indvirkning på de samlede pensionsindkomster. Ydelser gradueret efter indkomst vil f.eks. blive udbetalt til folk med pensioner, der falder ned under kritiske tærskler. Men i visse lande er eller vil sikkerhedsnettet for ældre være utilstrækkeligt i tider, hvor indkomsten fra private opsparinger falder.

Der ligger et enormt, kortsigtet politisk pres på regeringerne for at afhjælpe denne situation øjeblikkeligt. En klar og nærværende fare er, at politikerne er fristet til at reducere antallet af ældre arbejdsløse ved at føre dem over til langsigtet sygeorlov eller invalide støtte eller genåbne førtidspensionsordninger. Tidligere erfaringer viser dog, at foranstaltninger, der var ment som kortsigtede, har tendens til at vedvare, og de udgør således en tung byrde for offentlige finanser og økonomien. De bør derfor undgås, fordi de afleder fra behovet for at øge den gældende pensionsalder over for en aldrende befolkning.

Krisen har fremhævet det konstante behov for reform i både offentlige og private pensionsordninger. En af topprioriteterne er en undersøgelse af offentlige programmer for at sikre, at de giver en effektiv beskyttelse mod fattigdom både nu og i fremtiden. Det er måske også nødvendigt at gentænke de automatiske justeringsmekanismer for pension, som mange lande har indført for at forbinde pensioner med forventet levetid og ordningernes finansiering. Hvis reglerne bruges nu under recessionen, ville det ofte betyde en nedskæring af ydelser i visse tilfælde i nominel forstand. Regeringerne bør omhyggeligt overveje, hvorvidt reglerne skal bruges nu, midlertidigt ophæves indtil den økonomiske bedring starter, eller bruges selektivt ved at fritage mere udsatte pensionister.

Tilliden til private pensioner er lavere end nogensinde. Nogle har gjort sig til talsmænd for at gå væk fra forskelligartede pensionssystemer og tilbage til betal-hen-ad-vejen ordninger, som udelukkende afhænger af det offentlige. I den Slovakiske Republik har arbejdere, som var dækket af de nye

bidragsbaserede pensionsplaner, for eksempel fået lov til at vende tilbage til det offentlige system. Men det er en fejltagelse at trække hårdt tilkæmpede reformer tilbage. Den finansielle og økonomiske krise har bevæget opmærksomheden væk fra demografiske udfordringer; men de er ikke forsvundet og det haster stadig med at takle dem.

For at forebygge sådanne omslag er det livsvigtigt at genoprette folks tillid til private pensioner. På den anden side så har krisen gjort det smertefuldt klart, at der er behov for ændringer af den måde, hvorpå private pensionsordninger fungerer. Sådanne ændringer omfatter bedre regulering, mere effektiv administration, klarere oplysninger om risici og belønninger ved forskellige optioner og et automatisk skift til mindre risikable investeringer, når folk nærmer sig pensionsalderen. Hvis det ikke lykkes politikerne at argumentere overbevisende om vigtigheden af at have forskelligartede pensionssystemer, som kombinerer offentlig og privat, betal-henad-vejen-princippet og fonde, individuelle og kollektive elementer, så vil de blive sendt tilbage til startfeltet i deres anstrengelser for at opretholde velstand i aldrende samfund.

OECD-Pensioner kort fortalt 2009: en guide

Den finansielle krise og den heraf afledte dybe økonomiske krise har domineret nyhederne i over et år. Det første af de særlige kapitler i Del I i 2009 udgaven af *Pensions at a Glance* ser på krisens betydning for pensionssystemerne. Dette særlige kapitel udforsker hvilke personer (især forskellige aldersgrupper), i hvilke typer pensionsordninger og i hvilke lande er de mest påvirkede af krisen.

De handlinger, som regeringerne allerede har taget for at afbøde indvirkningen af krisen, drøftes og evalueres. Kapitlet viser, at pensionssystemerne er blevet berørt på to vigtige måder af den økonomiske stimulus-pakke, som mange regeringer har indført: øgede udbetalinger til ældre og brug af offentlige pensionsreserver til at finansiere en afdæmpning af krisen. Der evalueres også andre reaktioner for pensionspolitik, som dækker arbejdsmarkedet, offentlige sikkerhedsnet, regulering af private pensionsfonde og investeringsvalg.

De ældres indkomst og fattigdom i dag undersøges i det andet særlige kapital i Del I. I midten af 2000'erne svarede nettoindkomsten for ældre på over 65 år til 82% af nettoindkomsten for befolkningen i sin helhed i gennemsnit i OECD-landene (idet der tages hensyn til forskellene i husstandens størrelse). Men der er en stor forskel mellem landene. Fattigdom

for ældre findes praktisk talt ikke i nogle lande, men over 40% af de ældre lever for eksempel i indkomstfattigdom i Korea. Antallet af fattige ældre vurderes i gennemsnit til 13,2% i OECD-området, sammenlignet med 10,6% for hele befolkningen. Kapitlet drøfter også, hvordan ældres indkomst og fattigdom sandsynligvis vil udvikle sig i fremtiden som et resultat af pensionsreform samt sociale og økonomiske ændringer.

De seneste pensionsreformer er emnet i det tredje særlige kapitel i Del I. Dette kapitel opdaterer analysen i den tidligere udgave af *Pensions at a Glance* og viser, at OECD-landene er blevet ved med at reformere deres pensionssystemer i perioden siden 2004; der blev nemlig kun noteret lidt eller ingen ændring i kun fem af dem. Disse seneste reformer er grupperet omkring nøglemålsætninger for pensionssystemet: dækning af arbejdere, tilstrækkelighed af pensionsydelse, finansiel bæredygtighed, økonomisk effektivitet (minimering af forvridninger af arbejdsudbud og opsparingsincitament), administrativ effektivitet og sikkerhed af pensionsindkomst over for forskellige risici og uvisheder.

Vurderingen af reformerne viser, at perioden 2004-08 var en udviklingsperiode nærmere end en revolutionsperiode. Der skete ingen vidtfavnende, systemiske reformer i tiåret op til 2004. I visse lande som f.eks. Østrig, Irland, Norge og USA er reformerne nu gået i stå. I andre lande er reformprocessen blevet langsommere eller endog sat i bakgear. Lovbestemte ændringer af pensionssystemet i Italien blev for eksempel udsat. I den Slovakiske Republik fik arbejdere, som var dækket af de nye bidragsbaserede pensionsplaner, for eksempel fået lov til at vende tilbage til det offentlige system og lignende tilbagetrækninger af reformer drøftes andre steder. Krisen kan føre til yderligere ændringer, som ikke er konsekvente med den langsigtede strategi, der er nødvendig for en bæredygtig pensionspolitik.

Det sidste særlige kapitel i Del I, som stadig opdaterer og udvider arbejdet fra den tidligere udgave af *Pensions at a Glance*, ser på de private pensioners dækning. Det fokuserer på lande, hvor offentlige pensioner er lave og enkeltpersoner derfor bærer et større ansvar for at sørge for deres egen alderdom. Den finansielle krise er endnu en gang en virkelig bekymring, især hvis den underminerer folks tillid til private pensioner. Ikke desto mindre så betyder skattemæssige restriktioner, at private pensioner skal blive ved med at være en del af ligningen for varetagelse af ældre. Kapitlet evaluerer politikker, som har til formål at sikre, at folk sparer op til pension, herunder automatisk tilmelding og skattemæssige incitament.

En række pensionsindikatorer præsenteres i rapportens Del II. De første ni indikatorer ser på individuelle rettigheder til at modtage pension beregnet med OECD-pensionsmodeller. Parametrene værdier genspejler situationen i 2006.

Beregningerne er designet til at vise fremtidige rettigheder for arbejdere, som kom på arbejdsmarkedet i 2006 og tilbragte hele deres arbejdende liv under det samme regelsæt. For arbejdere med gennemsnitlige indtjeneringer, lå brutto-dækningsprocenten – pensionsydelse i forhold til indtjeneringer ved at arbejde – i gennemsnit på 59% i de 30 OECD-lande. Den varierer fra 31% i det Forenede Kongerige og 34% i Irland og Japan helt op til 96% i Grækenland. En ny indikator, som viser dækningsprocenter inklusiv typiske frivillige private pensionsordninger, er blevet tilføjet i 2009 udgaven.

Mange lande tilbyder lettelser i indkomstskat til ældre og de fleste pensionister betaler ikke socialsikringsbidrag. For gennemsnitsindtjeneringer er dækningsprocenten (under hensyntagen til skatter og bidrag) 70% i gennemsnit. Dækningsprocenterne er vist særskilt for mænd og kvinder og ved forskellige indkomstniveauer.

Hvad der er vigtigt for regeringsudgifter, det er ikke kun dækningsprocenten ved pensionsalderen, men det samlede pensionsløfte. Dette måles af indikatorerne for pensionsvelstand, som viser livstidsværdien af ydelser under hensyntagen til forskelle i pensionsalder, forventet levetid og indeksregulering af udbetalte pensioner. I gennemsnit vil mænd i Luxembourg modtage omkring 825.000 USD i pension i deres levetid og kvinder vil modtage omkring 1 million USD. Luxembourg er måske et ekstremt eksempel, men pensioner på livstid har en værdi på 400.000 USD for mænd og 475.000 USD for kvinder i gennemsnit i OECD-landene.

Et andet sæt med fire indikatorer, som er nye i 2009 udgaven af *Pensions at a Glance*, udforsker mere brede elementer i pensionssystemer. De giver oplysninger om bidrag og om, hvordan procenter for pensionsbidrag har ændret sig med tiden. Faktisk så har bidragsprocenterne været bemærkelsesværdigt stabile i betragtning af det demografiske pres på pensionssystemer, idet de er steget fra et gennemsnit på 20% i 1994 til 21% i 2007. Dette pres er dog synligt, når man ser på de offentlige pensionsudgifter, som er steget 17% hurtigere end nationalindkomst mellem 1990 og 2005, fra 6,2% til 7,2% af brutto nationalproduktet. Indikatoren for pensionsudgifter omfatter også oplysninger om obligatoriske private pensioner og naturalydelse, såsom boligydelse og statstilskud. To indikatorer for pensionssystemer vedkommer private pensioner med data om dækning af frivillige private pensioner og værdien af aktiver i pensionsfonde. Dækningen af private pensioner er virtuelt nul i omkring en tredjedel af OECD-landene, men i syv af dem er 45% eller derover af arbejdskraften medlemmer af frivillige private pensioner og i yderligere 11 lande er private pensioner obligatoriske. Før denne krise slog igennem, havde pensionsfonde en værdi, der svarede til 75% af den samlede OECD-

nationalindkomst.

Det sidste sæt med fire indikatorer ser på den baggrund og sammenhæng, hvor pensionssystemerne fungerer. Tre af dem er demografiske: forventet levetid, fertilitet og forsørger-forholdstal (antallet af pensionister per person i arbejdsdygtig alder). Disse indikatorer viser, at alle OECD-landene bliver ældre men med forskellige procenter. Korea forventes at bevæge sig fra at være det tredje yngste OECD-land til det næst ældste i 2050 (efter Japan). Andre lande såsom Frankrig, Holland, Sverige og det Forenede Kongerige er allerede demografisk gamle og derfor ældes de ikke meget hurtigt i løbet af de næste par årtier. Her kan man også finde data om gennemsnitlige indtjeninger, som ligger til grund for de fleste af de andre indikatorer.

Endelig giver landeprofilerne i Del III af *Pensions at a Glance 2009* nøgleindikatorer for nationale pensionssystemer, opstiller parametrene og reglerne på en konsekvent måde og giver de vigtigste resultater for individuelle rettigheder til pension: dækningsprocenter og pensionsvelstand. I begyndelsen af Del III kan man finde et praktisk sammenfattende skema med nøgleparametre og regler for alle de 30 OECD-lande.

© OECD 2009

Dette sammendrag er ikke en officiel OECD oversættelse.

Reproduktion af dette sammendrag er kun tilladt på betingelse af, at OECD copyright og titel på den originale publikation nævnes.

Sammendrag på flere sprog er oversatte uddrag af OECD publikationer, der oprindeligt blev publiceret på engelsk og fransk..

De er gratis tilgængelige på OECD Online Bookshop www.oecd.org/bookshop/

For yderligere oplysninger kan man kontakte afdelingen OECD Rettigheder og Oversættelser, Direktoratet for Offentlige Anliggender og Kommunikation på: rights@oecd.org eller pr. fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Besøg vores website www.oecd.org/rights/

